

Naročnina mesečno
25 Din, za inozem-
stvo 40 Din — ne-
deljska izdaja ce-
loletno 96 Din, za
inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v
Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva: dnevna služba
2050. — nočna 2996, 2994 in 2050

SLOVENEK

Z nedeljsko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Ček. račun: Ljub-
ljana št. 10.650 in
10.349 za inzerate;
Sarajevo št. 7563,
Zagreb št. 39.011
Praga-Dunaj 24.791

Uprava: Kopitar-
jeva 6, telefon 2992

Izhaja vsak dan zjutraj, razen
ponedeljka in dneva po prazniku

10 let pod težo tiare

Danes, 6. februarja poteče deset let, odkar je prvi kardinal-diacon Bisleti oznanil nepreglednim množicam, ki so se zbrale na trgu sv. Petra: »Imamo novega papeža, kardinala Ahila Rattija, ki si je nadel ime Pij XI.« Šest dni pozneje, 12. febr. 1922 je bil novi papež slovesno kronan za vrhovnega poglavarja katoliške cerkve. S trojno krono na glavi in ribiškimi prstanom na roki je privrnil raz balkona cerkve sv. Petra razprostrl roke v blagoslov večnega mesta in vsega sveta. Gotovo se je novi papež v tistem trenutku spomnil prvega papeža, sv. Petra, ki je s križa tudi razprostrl svoje roke nad Rim in nad vsjo zemeljsko oblo.

Na zunanji pogled seveda ni mnogo podobnosti med obema dogodkoma. Nekaj čisto drugega je za oko sijaj, ki obdaja novega papeža, ko prvič stopa na papeški prestol in pa bridka drama galilejskega ribiča, ki z razpetimi rokami umira na trdem križu. Pa vendar nasprotje ni tako silno, da ne bi videli resnice. Kajti tudi ponosni papeški prestol, obkrožen z dvorjani in rimskimi plemiči v sijajnih uniformah, je skoraj za vsakogar, ki nanj sede, mučeniški prestol, sicer ne krvav, toda dovolj trd in poln trpljenja. Zlata tiara, ki jo pri kronanju sprejme papež na svojo glavo, se hitro spremeni v bolečo trnjevo krono, ki utegne zadati globoke rane, čeprav jih na zunaj ni videti. Ravno papeži s Pijevim imenom — pomislimo le na Pija VII., IX. in X. — so v obilnosti okusili težo papeške krone. Bridkost tudi Piju XI. v preteklem desetletju pontifikata ni prizanašala navzlic velikim uspehom, ki so ga spremljali. In tudi za bodočnost je kljub optimizmu, ki ga katoličani lahko imamo in tudi moramo imeti, težko napovedovati kaj drugega kot nove težke preizkušnje.

S tem nikakor ne pretiravamo. Kajti čim bolj je nositelj tiare prežet z mislijo o svoji odgovorni nalogi, tembolj občuti njeno težo. Papež ni toliko knez kakor oče vsega krščanstva. Sibe, ki zadevajo svet, občuti radi tega papež v prvi vrsti kot lastno trpljenje. Pij X. in Benedikt XV. sta silno mnogo trpela radi samomorilne vojne, v katero so se zapletli krščanski narodi. Pij XI. pa je v preteklem desetletju miru, — ki ni bil mir —, mnogo trpel radi strašne materijalne bede, kateri podlegajo narodi. Papež vidi pogubne posledice, ki jih tako stanje zapuša na telesnem in tudi duševnem zdravju narodov. Po Kristusovem naročilu je papež poglavar Cerkve. Zato so vse stiske, v katerih se ona nahaja, vsa preganjanja in sovražnosti, ki jih morajo pretrpeti njeni verniki, duhovniki in redovniki, tudi papeževa osebna bolelost in trpljenje.

Pij XI. je v zadnjih desetih letih v nešteto protestih dal duška svoji gorki bolesti radi preganjanja, ki ga trpi krščanstvo v Mehiki, v Rusiji in sedaj tudi v Španiji. Vsak dvom je izključen, da ne bi papeževe tožbe privrele iz srca, ki je resnično ranjeno v najglobljih občutjih. Ko bi narodi ne bili tako globoko zaverovani v svoje tostranske politične cilje, ko ne bi bili tako prepolni nacionalnega šovinizma in imperialističnih ciljev, bi lažje doumeli in tudi sledili papeževim vodilnim idejam, katere bi, enkrat oživitvene, ustvarile med narodi pravice in strpljive medsebojne odnose in jim zopet vrnilo mir in varnost. Toda »narodi nečejo poslušati«, je pred kratkim potolžil sveti oče. Posebno je obžalovanja vredno, da so med katoličani, in celo takimi, ki hočejo veljati za dobre katoličane, tudi takšni, ki se poslužujejo pri svojem delu, kakor mislijo, koristnem za Cerkve, sredstev in metod, ki so popolnoma zavrgljive in od papežev ponovno obsojene. Mednarodno in vesoljno poslanstvo Cerkve imadanes v pretiranem nacionalizmu zelo nevarnega nasprotnika, ki zmotno misli, da je internacionalno že antinacionalno in da univerzalno poslanstvo Cerkve more ali celo sme posamezne narode kakorkoli omejevati ali oškodovati v njihovih opravičenih težnjah.

Sredi teh opasnih vrtincev mora papež kmariiti Petrov čoln, ker mora skrbeti za vse cerkve, »solicitudinem omnium ecclesiarum«, kakor se je zavedal že sv. Pavel. Sveta je in ostane Piju tolažba in upanje, ki mu ga nihče ne more skaliiti. To je obljuba Gospodova: »Ti si Peter, skala...« Naj peklenska vrata se tako zija, naj tudi Cerkvi sovražne moči besne z vso silo, papežu izročene Cerkve ne bodo premagale. Prihodnje dni bomo porabili priliko in skušali pokazati preogromno delo Pija XI. v preteklem desetletju. Očividno je bila z njim izredna božja pomoč, ki ga tudi v bodoče ne bo zapustila.

Dolžnost vseh katoličanov je, posebno je to naša dolžnost, ki stojimo ob tako izpostavljeni točki, da se trdno zasidramo ob Petrovi skali, pa naj prihajajo kakršnikoli glasovi z desne in leve. Brez načelne orientacije bomo utonili in izgubili v viharjih tokovih sodobnih zmot in zabod. Sledimo v svojem delu papeževim smernicam za obnovo krščanskega življenja, za obnovo krščanske pravičnosti in ljubezni. S tem bomo najučinkovitejše pripravljali mir Kristusov v kraljestvu Kristusovem.

Morda ni bilo nikoli toliko klevetanja proti papeštvu kot ga je danes. Zato je zvestoba papeštvu združena bolj kot kdajkoli z žrtvami in gotovim samozatajevanjem. Toda moramo se zavedati, da gre za božjo ustanovo, ki bo v svoji vekovitosti obstala nad narodi, ko bodo že davno mimo megle, ki nam trenutno morda zastirajo jasen razgled. Zavedajmo se, da bo Petrova skala še vedno kipela iz morja, ko ne

Ljuta borba za Harbin

Japonski general se pred Harbinom bori s Kitajci -- Pred Šanghajem se Kitajci pogumno branijo, Japonci pa čakajo ojačeni

Amerika upa na mirno rešitev

Šanghaj, 5. febr. Z. Japonske čete nadaljujejo svojo akcijo v kitajski četrti Capej in okrog severnega kolodvora, vidi se pa, da imajo malo sreče. Na splošno presenečenje se Kitajci borijo sicer obupno, toda z uspehom, čeravno so čimeno mnogo slabše oboroženi od Japoncev. Kitajci razpolagajo le z navadnimi puškami raznih vrst in z manjšimi števili strojnic, imajo pa tudi nekaj zastarelih metalcev ognja in bomb. Računa se, da je okrog Šanghaja zbranih kakih 25.000 Kitajcev, medtem ko je izkrcanih le 4000 japonskih vojakov. Dosedaj so Japoncem pomagala mnogo njihova letala, proti katerim so bili Kitajci brez moči. Včeraj popoldne pa sta se naenkrat pojavila nad Capejem dva kitajska letala, ki sta stopila v borbo s šestimi japonskimi bombardnimi letali, ki so krožili nad mestom in trdnjavo. Iz mednarodne koncesije so jasno videli, kako se je kitajskemu letalcu posrečilo zrušiti eno japonsko letalo, nakar je ostalih pet pobegnulo.

General Cangkajšek je izjavil časnikarjem, da se je iz prestižnih razlogov odločil, da brani Šanghaj do skrajnosti in če velesilam ne bi uspelo, da Japonska preneha z vojnimi operacijami, bo prisiljen na protiofenzivo večjega obsega. V tem slučaju seveda ne bo mogoče, da Kitajska natančno spoštuje pravice inozemskih koncesij v Šanghaju, katere niti Japonci niso dosedaj spoštovali. Ne more biti niti govora o tem, je nadaljeval Cangkajšek, da bi Japoncem včeraj uspelo zavzeti kitajsko trdnjavo Vosung.

London, 5. febr. tg. Včeraj so japonske vojne ladje zopet obstreljevale Capej, potem pa tudi kitajsko brezčično postajo Tjenhu 10 km od Šanghaja ob železnici v Nanking.

London, 5. febr. Z. Dopisnik »Timesa« javlja iz Šanghaja, da je zaradi ponovnih japonskih zračnih napadov nastal v Capeju ponovno velikanski požar, ki se je z neznansko naglico razširil. Kitajci dozdaj niso bili v stanu, da razvijejo vse sile, sedaj pa je naenkrat prišla njihova moč do izraza, kar bo seveda rodilo nadaljnje neugodne zapletitve, ker bodo Japonci seveda odgovorili nato s tem, da bodo poslali ojačenja.

Newyork, 5. febr. tg. »Newyork Times« objavlja intervju z novim poveljnikom japonske mornarice v Šanghaju, ki je izjavil, da bo Šanghaj potem, ko pridejo japonska ojačenja, v dveh dneh že prestal vse vojne grozote. Japonski general zanika, da bi bile japonske čete postopale nehumano. Saj bočejo Kitajce spraviti izven streljaja, da japonske čete v Šanghaju potem ne bodo več nadlegovane. S tem bodo končane tudi vojne operacije. V Šanghaju se je prijavilo tudi mnogo kitajskih žensk k vojakom.

London, 5. febr. Iz Čančuna se poroča, da je divizija generala Hasebe dospela tik pred Harbin in da bodo japonske čete zasedle mesto še v teku današnjega dneva. Sovjetski poslanik v Tokiu Trojanov je obiskal japonskega zunanjega ministra Jošisavo, da ga opozori na nevarnost, če bi se japonski komandant nameraval posluževati vzhodno-kitajske železnice za vojaške operacije proti Harbinu.

Zdi se, da ruska intervencija ne bo imela uspeha in da bodo Japonci v kratkem gospodarji mesta. Japonski pohod na Harbin se je zakasnil ne samo zaradi odpora Kitajcev, ampak tudi zaradi

silnih snežnih viharjev, ki so jih pa japonski vojniki z največjo vztrajnostjo premagali. 3. t. m. so se pa zapletli v bitko s 15.000 Kitajci, ki še traja.

London, 5. febr. tg. Japonsko prodiranje proti Harbinu je zadelo ob silen odpor tamkajšnjih 20 tisoč kitajskih vojakov. Japonci si morajo vsak kilometer priboriti s krvavimi boji. Zapadno-mandžurska železnica je od Harbina dalje na mnogih krajih raztrgana, da s tem ovirajo prodiranje Japoncev. Japonska letala neprestano bombardirajo kitajske položaje.

Washington, 5. febr. Z. Najbrže bosta ameriška in britanska vlada ponovno poslali japonski vladi protestno noto zaradi borb, ki so jih pričele japonske čete okrog mednarodne koncesije. V političnih krogih prevladuje prepričanje, da čeprav japonski odgovor v nobeni točki ni zadovoljiv, vendar predstavlja bazo za nova pogajanja.

Newyork, 5. febr. tg. Ameriški državni tajnik Stimson namerava povabiti zastopnike evropskih držav k razgovoru o novih mirovnih predlogih, kateri naj bi se predložili Japonci, ker je japonski poslanik v Washingtonu osebno zagotovil poslaničkom evropskih držav, da bi bili v Tokiu novi predlogi dobrodošli.

Zadnje vesti

Japonci zasedli Harbin in prodirajo v Šanghaj

Šanghaj, 5. febr. AA. Strašna topovska borba pri Capeju traja dalje, Japonci so zavzeli vzhodni del Capeja, ki meji na mednarodno koncesijo. Ostali japonski oddelki, ki napadajo s severa, prodirajo ob železniški progi Vnsung proti Capeju.

Šanghaj, 5. febr. AA. Japonci so danes po krvavi bitki, v kateri so porazili armade kitajskega generala Čošina, zasedli Harbin.

London, 5. febr. tg. Med angleško, francosko

in italijansko vlado so se ves dan vrsili razgovori o skupnem odgovoru na zadnji japonski odgovor. Japonske čete so danes pod poveljstvom generala Hasebe-a po dveurni bitki zavzele Harbin. To mesto, ki je strateško središče Mandžurije in križišče dveh pomembnih trans-sibirskih železnic, je sedaj popolnoma pod kontrolo Japoncev. Kitajske čete se pod poveljstvom generala Tingsova umikajo proti severu.

Zgodovinski dan angl. imperija

Zmanjšati uvoz, zvišati izvoz! — Angleži, kupujte samo angleško blago!

London, 5. febr. Včerajšnja seja angleške poslanske zbornice je bila ena najbolj važnih in slovesnih v tem stoletju. Angleška država je namreč dala slovo načelu svobodne trgovine, kateremu je sledila že eno stoletje in inavgurirala dobo protekcionizma. Vsa Velika Britanija se je navdušila za načelo, da se mora uvoz zmanjšati. Zato se bodo naložile skoro na vse blago, ki prihaja iz inozemstva, carine, med angleško publiko pa se že delj časa dela propaganda v največjem stilu, da naj ljudje kupujejo samo izdelke domače obrti in industrije.

Galerije poslanske zbornice so bile polne občinstva. Slovesni značaj se je bil poudarjen tudi s tem, da so ji prisostvovali v vladarski loži vališki princ, jorški vojvoda in princ Jurij. Navzoči so bili tudi vsi višji dostojanstveniki države in najodličnejše osebe imperija, kakor tudi vsi ministri izvenzemski predsednika MacDonalda in starega liberalca Lloyd Georgea.

MacDonald seji ni prisostvoval, ker se je dal operirati na očesu, zlobni jeziki pa trdijo, da je njegova bolezen več ali manj diplomatičnega značaja.

Sijajen zgled angleškega patriotizma.

Ko se je seja otvorila, se je dvignil finančni minister Neville Chamberlain, ki je začel svoj zgodovinski govor. Dejal je, da svet še ni doživel takega zgleda požrtvovalnosti in patriotizma, kakor ga je nudil v zadnjih mesecih angleški narod. Kljub gospodarski krizi je bilo meseca januarja vplačanih v državno blagajno 105 milijonov funtov davkov, dočim jih je bilo v istem času lanskega leta vplačanih 70 milijonov. V primeri z oktobrom mesecem je gospodarski položaj države zadovoljiv. Izdatki za življenje se niso skoro nič zvišali, kljub temu, da je država zapustila zlato pariteto. Položaj se je toliko izboljšal, da je šterling zopet postal najboljši merilo za valuto na svetu. Vendar kriza še ni premagana, ker obstoja še nerešen problem vojnih dolgov in reparacij. Brezposelnost izkazuje slejkoprej ogromno število. Glavne industrijske panoge se le počasi popravljajo in zlasti industrija železa in jekla ostaja na nizkem nivoju. Zlasti je

bo na Cerkvi nikjer več grozečih valov, ki bi jo od znotraj ali od zunaj hoteli uničiti. Naj nas ono, kar je človeškega, ne zmoti tako daleč, da ne bi več razločili božjega. Moč Cerkve priznavajo hoteli ali nehoti tudi njeni še tako zagrizeni nasprotniki. Tudi mi bomo trdno stali le če se brezposelno zasidramo na Petrovi skali. Kajti, s Petrom kakor s Pijem je Bog, kateremu pripade končna zmaga.

globoka kriza v morjeplovstvu in poljedelstvu. Popolno zaupanje v denar se bo vrnilo šele, če trgovinska bilanca ne bo tako nervozna kakor je sedaj.

Velika pasivnost angleške trgovinske bilance. Zvišati izvoz.

V letih 1929-30-31 je trgovinska bilanca Anglije izkazovala pasivnato 20 milijonov funtov sterlingov na leto. Ta številka dokazuje, da mora vlada do energično poseči vmes, da trgovinsko bilanco dežele popravi. Zmanjšati uvoz in zvišati izvoz: to postaja vedno bolj nujna zahteva položaja. Minister državnega zaklada ne zamera tistim svojim kolegom, ki se z njim ne strinjajo, ali bodo imeli svobodo, da glasujejo, kakor hočejo. Vlada pa bo skušala popraviti trgovinsko bilanco tako, da bo pospeševala in skušala restringirati uvoz. Absolutno ne gre obremenjevati državljanov z novimi davki, pač pa se lahko po sistemu zmerne zaštite, prilagodene potrebam industrije in poljedelstva, preskrbi nacionalni industriji zaslužek, katerega je dosedaj imela tuja podjetnost.

Carina na vse tuje blago.

Vlada bo predložila zbornice splošno carino 10% na vse vrste uvoženega blaga izvenzemski žito, moko, bombaž, volno, meso, srebro, ribo in čaj. Pač pa bo vlada opustila carine dominijone, katerih uvoz bo popolnoma svoboden. Na ta način se bo še bolj poglobila gospodarska enota britanskega imperija. Tisti inozemski produkti, na katere je že dozdaj naložena carina, ne bodo podvrženi 10% tarifi, pač pa se bo zvišala carina še povrh na vse luksuzne predmete in na take predmete, ki se izdelujejo ali bi se lahko izdelovali v Angliji. Te

nadcarine se bodo nalagale ob slučaja do slučaja po potrebi. V to svrhu bo vlada imenovala stalno komisijo, ki bo te carine regulirala.

Chamberlain je zaključil svoj govor z apelom, da naj vsa dežela pomaga vladi, da se dvigne nacionalna industrija in da bo ves veliki britanski imperij postal trdna gospodarska enota. Vsak Anglež mora podpirati prizadevanje vlade in si postaviti kot načelo, da kupuje izključno le angleško blago.

Govor ministra državnega zaklada je bil navdušeno aklamiran od vse zbornice izvenzemski malo skupino liberalcev in laburistov. Prihodnja seja zbornice bo v ponedeljek.

Druga stran medalje

London, 5. febr. Z. Nove zaščitne carine se izzvale veliko vznemirjenje in nevoljo v liberalnih krogih. Zaradi tega so se nasprotstva v vladi zelo zaostrila, kar je prišlo do izraza v spodnji zbornici, kjer je notranji minister sir Samuel v svojem govoru zavzel zelo ostro stališče proti novemu carinskemu predlogu in izjavil, da te carine predstavljajo novo breme za ljudstvo, zraven tega pa bodo cene izdelkom še poskočile, ker bodo uvedene carine tudi na nekatere sirovine. Samuelov govor so liberalci in laburisti burno odobrvali, nasprotno pa so ga konservativci ostro napadali. Liberalce MacLean in državni tajnik za Škotsko Sinclair sta izjavila svojo solidarnost z notranjim ministrom Samuelom. Konservativci so mnenja, da je notranji minister Samuel težko okrenil od vlade zagotovljeno svobodo razprave o carinskem vprašanju in na ta način ogrožil obetane vlade.

Volitve v Ženevi

14 podpredsednikov

Ženeva, 5. febr. tg. Na kratki popoldanski plenarni seji razorožitvene komisije se je izvršila volitev 14-tih podpredsednikov konference. Po izidu teh volitev je sedaj zastopanih v predsedništvu sledečih 14 držav: Francija, izvoljena s 54 glasovi, Anglija s 53, Amerika s 52, Nemčija s 50, Švedska s 48, Japonska s 47, Španija s 43, Argentina s 39, Belgija s 36, Rusija s 36, Českoslovaška s 35, Poljska s 33 in Avstrija z 32 glasovi.

Po razglasitvi volilnega rezultata je predsednik ob splošni napetosti podal besedo voditelju francoske delegacije Tardieu za kratko izjavo. Ob splošni tišini je Tardieu potem izročil predsedniku francoske predloge za razorožitveno konferenco.

Jutri dopoldne ob 10.30 bo izredna plenarna

seja konference, na kateri bodo čitali razne doleže peticije. Pri tem bodo prišli do besede zastopniki raznih delegacij. Kot prva bo izročila miss Dingman peticijo ženskih organizacij na razorožitveno konferenco, ki ima 7.728.722 podpisov. Samo v Angliji je bilo nabranih 2.134.000 podpisov. To peticijo bodo razorožitveni konferenci izročili na posebno slovesen način s tem, da bodo šli v javnem sprevedu zastopniki 50 narodov od palače Eynard do palače konference, da se na ta način tudi javnosti očitno pokaže pomen ženske mirovne akcije.

Popoldne ob 17.30 bo seja Sveta Zveze narodov.

Tekom dneva je imel italijanski zunanji minister Grandi nove razgovore z ameriškim voditeljem delegacije in potem z Litvinovim.

Novi proračun

Znižanje osebnih in materialnih izdatkov - Redukcije

Finančni minister je poleg svojega zakonskega predloga za novi proračun podal tudi poseben eks-pozé, iz katerega posnemamo v glavnem:

Pod pritiskom sedanje še vedno trajajoče svetovne gospodarske krize in posebno pod pritiskom raznih mednarodnih ukrepov finančnega značaja, v katerih je vključen tudi nemški moratorij, je postalo tudi ravnotežje našega državnega proračuna za lansko leto težljivo. Skoro ni postavke v proračunu, ki ne bi bila prizadeta radi nenadnega odpada vsote, katero bi morala Nemčija plačati v postavki reparacij. Kljub temu, da naša država ni mogla in ni smela priznati Hooverjevega načrta, je kraljevska vlada takoj storila prve korake, da se v zadnjem trenutku v proračunu izvede gotova zmanjšanja, ki so dosegla vsoto 714.826.557 Din. Od te vsote je privarčevala državna uprava Din 395.229.587, ostalo so privarčevale razne državne ustanove. To privarčevanje kraljevske vlade, da pravčasno zmanjša svoje državne izdatke in se prilagodi novim razmeram, nastalim radi gospodarske krize in Hooverjevega načrta, je imelo za posledico, da se gospodarska kriza pri nas ni toliko utrla kakor pri drugih narodih in da naš državni proračun ni padel iz ravnotežja, da torej za našo državno gospodarstvo niso nastale iz tega nobene usodopolne posledice.

Nezaupanje prešlo

Ravno tako je tudi kriza nezaupanja, ki je napadla skoro vso Evropo, že prešla našo državo. S pravčasnim ukrepi naše države in z raznimi inozemskimi aranžmanti, s katerimi so nam bili dovoljeni razni krediti, se nam je posrežilo prebrati tudi to krizo nezaupanja brez velikih sunkov. V najkritičnejšem momentu te krize je naš dinar ostal trden in čvrst.

Politika varčevanja

Posebno težke ekonomske razmere, v katerih se nahajamo danes, že same po sebi nalagajo dolžnost, da se zaradi njih resno poborimo za zdravo proračunsko politiko. Kakor je že iz uvida povedano, je vlada začela že v preteklem proračunu zelo varčevati. Ako pa bomo nadaljevali proračunsko politiko v bodočem proračunu, moramo nadaljevati z varčevanjem in isti smeri ko doslej. Z radikalnim zmanjšanjem državnih stroškov in z izrednimi ukrepi, katere nam diktira sedanji gospodarski položaj, hoče kraljevska vlada doseči samo to, da se fiskalna obremenitev našega naroda postavi na kolikor mogoče nizek nivo. To politiko varčevanja in to zmanjšanje fiskalne obremenitve nam diktirajo sedanje gospodarske in finančne razmere.

Predlog finančnega zakona o proračunu je sestavljen tako, da odgovarja najnovejšim kontrolnim podatkom, kateri so služili finančnemu ministru in kraljevski vladi za to, da je v bodočem proračunu mogla prilagoditi državne izdatke državnim realnim dohodkom. Pri sestavljanju novega proračuna smo torej računali s sedanjim gospodarskim položajem in sicer do skrajnih mej tudi glede državnih potreb, in v tem pogledu lahko rečemo, da je proračun popoln, ker vsebuje vse neobhodne redne državne stroške. Državne potrebe, za katere prosí kraljevska vlada kredit od narodne skupščine, so velike. Predlogi, ki so bili sestavljeni prvotno, so presegali vsoto 15 milijard.

Vrhovna državna uprava

Prejšnji proračun (1931-2) je značal v tej postavki 269,5 milijonov. Predlagani proračun pa znaša samo 153.151.277 Din, torej manj za 116.358.223 Din. Glavno zmanjšanje je bilo mogoče radi tega, ker državne dotacije za samoupravna telesa niso več v novem proračunu. Izdatki za narodno predstavništvo znašajo 44,6 milijonov, od česar gre za senat 14,0 milijonov Din.

Pokojsnine in invalidnine

Krediti, predvideni v sedanjem proračunu za izplačevanje pokojninskih obveznosti, znašajo Din 514.982.878 ter so bili v letu preteklega leta povečani za 111.061.858 Din. Skupna vsota odobrenih kreditov za pokojninske obveznosti znaša 885 milij. Din. Za invalidske podpore in za razne invalidske doklade je bilo v preteklem proračunu stvarno izdanih 113.759.771 Din, med tem ko je v bodočem proračunu odobrenih 150 milij. Din in za odkup invalidnin še posebej 20 milij. Din.

Pravosodno ministertvo

Znižanje izdatkov v tem ministertvu se je izvršilo pri osebnih in materialnih stroških. Osební stroški so bili znižani radi zmanjšanja uradniških plač in draginskih doklad. V novem proračunu izločene krediti za vrhovni zakonodajni svet v znesku 1.900.000 Din, ker je ta svet ukinjen. Kar so tiče materialnih stroškov, so zmanjšani krediti v postavki administrativnih, potnih, selitvenih stroškov itd. Krediti za kaznilnice so zmanjšani za 9.409.094 Din. Krediti za sedišča prve stopnje in okrajna sodišča na ozemlju apelacijskih sodišč v Beogradu in Skoplju pa so bili povečani za 11.030.000 Din. To povečanje je bilo potrebno, ker je bilo tam ustanovljenih 78 novih okrajnih sodišč. Novi so krediti 4.649.923 Din za oddelek vrhovnega državnega tožilstva pri kasacijskem sodišču v Beogradu in pri višjem državnem tožilstvu v Beogradu in Skoplju.

Kar se tiče verskih uprav, so bili osebni stroški zmanjšani zaradi zmanjšanja uradniških plač. Sedanje materialne postavke verske uprave pa so bile mogoče, ker so se stroški prilagodili današnjim potrebam.

Redukcije izdatkov v prosvetnem ministertvu

V prejšnjem proračunu je bilo določenih Din 435,1 milijonov, po sedanjem proračunu pa so odobreni krediti v znesku 805.977.376 Din, torej so zmanjšani za 89.223.570 Din. Največje zmanjšanje stroškov pa se je izvršilo v osebnih izdatkih radi zmanjšanja uradniških plač. Razen tega so bile dozežene obširne redukcije z ukinjenjem večjega števila ustanov za višje, srednje in strokovne šole kakor tudi glede meščanskega šolstva. Skupni efekti navedenih redukcij znašajo 51.826.727 Din. Povečani so krediti za osnovne šole.

Zunanje in notranje ministertvo

Poleg zmanjšanja osebnih stroškov se je v novem proračunskem predlogu izvršilo tudi ukinjenje nekaterih že obstoječih ali projektiranih diplomatskih zastopstev. V zadnjem proračunu je znašalo število uradništva 623 oseb, med tem ko je v novem proračunu predviden kredit samo za 563 uradnikov, kar pomeni redukcijo 58 diplomatskih uradnikov. Reducirani so: 1 poslanik-minister, 1 poslanik, 2 delegata, 1 namestnik delegata, 1 gene-

ralni konzul, 4 konzuli, 3 tajniki, 1 pisar in večje število manipulativnih pripravnikov in dnevnarčarjev.

Notranje ministertvo. Osební stroški so bili v tem resoru znižani za skupno 10.687.240 Din.

Velike redukcije v finančnem ministertvu

Poleg zmanjšanja osebnih stroškov so bili v tem resoru tudi ukinjeni davčni inspektorati in znatno zmanjšano uradniško osebje, in sicer: 252 uradnikov, 135 pripravnikov, 808 zvanicnikov, 27 služiteljev, 664 dnevničarjev, tako da znaša skupno število reduciranih uradnikov 1856 oseb.

Uprava državnega monopola. Tudi tu se je izvršilo varčevanje v skupnem znesku 4.093.000 Din.

Vojno ministertvo

Proračun je manjši za 463,6 milijonov ali za 17,86% zaradi manjših osebnih in materialnih izdatkov.

Gradbeno ministertvo

Proračun 1931-2 je znašal 279,25 milijonov Din, po sedanjem proračunu pa znaša znižanje 80.358.703 Din. Zmanjšati so se osebni stroški. Kar pa se tiče materialnih stroškov, se mora omeniti, da so bili nekateri mogoči zaradi padca delavskih plač in zaradi padca cen za material, ki se rabi v tem resoru za vzdrževanje državnih cest in mostov. Razen tega so bile zmanjšane tudi investicije tega resora v znesku 15.807.623 Din.

Prometno ministertvo

Proračun je zmanjšal za 76.594.723 dinarjev. Osební stroški so zmanjšani za 87.857.804 Din. V oddeku za gradbo železnice je bil namreč vnesen nov kredit skupno za 80.950.650 Din in sicer za požarevske železnice. Razen tega so vnešeni krediti za sledeče progrje: Belgrad—Pančevci za most na Donavi v znesku 3.300.000 Din, nadalje za progo Laska—Bileće 750.000 Din, za dovršenje tunela v Saranovu 15.550.000 Din, za mostove čez Donavo na progi Belgrad—Požarevac—Bukarešt 2 milij. Din itd. Akoravno so bili zmanjšani osebni in kolikor mogoče tudi materialni stroški, je vlada kljub temu vpoštevala prometne potrebe kakor tudi potrebe za izpolnitev poštnega, brzojavnega in telefonskega prometa. V tem resoru je reduciranih 189 uradnikov.

Druge ministertva

Kmetijski ministertvo. Tu je bil prejšnji proračun 95 milijonov, po novem proračunu pa znaša zmanjšanje 58.530.398 Din.

Trgovsko ministertvo. Lanski proračun je znašal 71 milijonov, po novem proračunu znaša zmanjšanje 20.888.284 Din.

Gospodarske in rudarske ministertvo. Po novem proračunu znaša celokupno zmanjšanje 96.932.191 Din, kar pomeni, da so bile v tem resoru črtane vse državne investicije.

Socialno ministertvo. Po novem proračunu so zmanjšani izdatki za 66.247.141 Din. V bolniško-higijenskih ustanovah je bilo v lanskem proračunu izdanih 45.849.506 Din. Novi proračun je to postavko zmanjšal za 10.965.811 Din.

Rezervni krediti

Proračunski rezervni krediti, dovoljeni po zakonu o državnem računovodstvu, so potrebni za nepredvidene državne stroške. Skupna vsota kreditov za take nepredvidene državne stroške odnosno rezervni krediti znaša po novem proračunu 30 milijonov Din, torej 10.000.000 Din manj kakor lani. V zaključnih besedah finančni minister obširno podčrta željo, ki jo je imela vlada da na eni strani zmanjša obremenitev naroda, in da na drugi strani kolikor mogoče podpre vse one ustanove, ki so potrebne za gospodarski in kulturni razvoj našega naroda.

Pregled izdatkov posameznih ministertev je naslednji (v milijonih dinarjev):

	Zaključ. rač. Proračun 1930-1	Proračun 1931-2	Proračun 1932-3
Vrhovna drž. uprava	208,4	259,9	153,2
Pokojs. in inv. podp.	1015,0	1021,2	873,2
Državni dolgov.	1098,9	1220,3	1558,7
Pravosodje	401,9	433,7	381,3
Prosveta	826,0	895,1	805,9
Zunanje zadeve	146,1	154,0	138,4
Notranje zadeve	618,7	644,0	588,9
Finance	383,5	400,9	319,6
Podjetja fin. min.*	685,9	741,3	642,8
Monopolna uprava*	545,8	581,5	512,2
Vojvoda	2418,6	2595,9	2132,3
Gradbe	271,1	279,2	198,9
Promet	156,8	177,9	101,3
Železnice*	2561,2	2706,5	2217,7
Poste*	401,4	308,3	349,4
Kmetijstvo	88,6	95,0	56,4
Trgovina	59,0	71,0	50,1
Gozdovi	104,7	108,0	72,4
Rudniki	346,3	374,0	277,0
Socialna politika	225,6	229,3	168,0

* To so državna podjetja, katere smo pa navedli radi njih važnosti že v tej tabeli. Proračuni drugih podjetij pri raznih ministertvih so manj važni.

Hitler ne more kandidirati

Pariz, 5. febr. AA. Havas javlja iz Berlina: Pravni oddelek notranjega ministertva je ugotovil, da je bilo svoječasno imenovanje Hitlerja za političkega komisarja na Turinškem brez podlage in da je zato Hitler še vedno inozemec.

Nova pellelka v Rasiji

Moskva, 5. febr. ž. Na zadnji seji komunistične stranke je naglasil Molotov z velikim zadovoljstvom, da so se vsi govorniki navdušeno zavzeli za izpeljavo druge pjalietke. Zaradi tega konferenca poziva vse stranke strokovne organizacije, da takoj prične s proučevanjem problemov drugega petletnega načrta, da se čimprej izdela točen program. Molotov je poudaril važnost izvedbe druge pjalietke, ki bo zagotovila socialno zgradbo Sovjetske unije.

Nato je bila plenarna seja centralnega komiteja komunistične stranke Sovjetske unije, na kateri je bil sprejet odstop člana Politbiroja Rodzda, ki je izvoljen za predsednika centralnega nadzorstvenega odbora, na njegovo mesto pa je postavljen ljudski prometni komisar Andrejev.

Izvleček iz finančnega zakona

Belgrad, 5. f. l. Z novim fin. zakonom se uvede plačevanje šolnine za vse šole, razen osnovnih šol, vojnih akademij ter specialnih šol, kmetijskih šol, rudarskih šol in splošnih obrtno-trgovskih šol. Šolnina se deli v tri kategorije. Plačuje pa se v razmerju skupne vsote od neposrednega davka. Kdor plačuje neposredni davek v denarju od 300—500 Din, plača: v III. kategoriji 100, v II. kategoriji 125 in v I. kategoriji 150 Din. — Kdor plača od 500—750 Din davkov, plača: v III. kategoriji 125, v II. kategoriji 150 in v I. kategoriji 200 Din. — Kdor plača od 750—1000 Din neposrednih davkov letno, plača: v III. kategoriji 150, v II. kategoriji 200 in v I. kategoriji 250 Din. — Kdor plača od 1000—1500 Din letnih neposrednih davkov, plača: v III. kategoriji 200, v II. kategoriji 250 in v I. kategoriji 300 Din. — Kdor plača od 1500—2500 Din neposrednih letnih davkov, plača: v III. kategoriji 250, v II. kategoriji 300 in v I. kategoriji 350 Din. — Kdor plače letno 2500—4000 Din neposrednih davkov, plača: v III. kategoriji 300, v II. kategoriji 350 in v I. kategoriji 400 Din. — Kdor plačuje letno od 4000—6000 Din neposrednih davkov, plača: v III. kategoriji 350, v II. kategoriji 400 in v I. kategoriji 450 Din. — Kdor plača letno 6000—8000 Din neposrednih davkov, mora plačati v III. kategoriji 400, v II. kategoriji 450 in v I. kategoriji 500 Din. — Kdor plača letno 8000—12.000 Din neposrednih davkov, plača: v I. kategoriji 450, v II. kategoriji 500 in v I. kategoriji 550 Din. — Kdor plača letno 12.000—15.000 Din neposrednih davkov, plača: v III. kategoriji 500, v II. kategoriji 550 in v I. kategoriji 600 Din.

Kdor plačuje več kot 15.000 Din neposrednih letnih davkov, mora od vsakega nadaljnjega tisočaka plačati še: v III. kategoriji 20 Din, v II. kategoriji 30 Din in v I. kategoriji 50 Din. Za plačevanje šolnine služi kot podloga oni neposredni davek, katerega plačujejo roditelji (oče in mati) skupno ali pa premoženje učenca, ako nima staršev. V slučaju, da je davek obvezanec od katerega davka oproščen, se postopa po členu 3 zakona o neposrednih davkih.

Šolnine so prosti: 1. učenci, ki so državni gojenci; 2. učenci, katerih roditelji imajo več kakor enega otroka v šoli, v kateri se plačuje šolnina, bodo plačevali: če je otrok najstarejši, celo šolnino, če mlajši, pol določene šolnine, brez oziroma, ali so starši živi ali ne.

Šolnino se plačuje tako-le: 1. študentji univerz, ekonomskih, komercialnih visokih šol, višjih pedagoških šol in drugih sličnih šol v I. kategoriji, in sicer za vsak semester;

2. učenci srednjih šol letno v enem ali v dveh obrokih, in sicer: a) učenci nižjih razredov gimnazij po tabeli III. kategorije, b) učenci 5. in 6. razreda po II. kategoriji, c) učenci 7. in 8. razreda gimnazije po I. kategoriji.

3. Učenci učiteljske, srednjih tehničnih šol, višjih ženskih obrtnih šol, trgovskih akademij, pomorskih akademij, bogoslovij, železniških prometnih šol, dojitilskih šol v 1. in 2. letu bodo plačevali po II. kategoriji, v ostalih letih pa po I. kategoriji. Če traja šola dve leti, se prvo šolsko leto računa po II. kategoriji, drugo pa po I. kategoriji. Učenci trgovskih šol plačujejo šolnino po II. kategoriji, učenke šol za babice pa po III. kategoriji.

4. Učenci meščanskih šol bodo plačevali polovico šolnine po tabeli III. kategorije, prav toliko pa bodo plačevali učenci-učenke strokovnih obrtnih šol (moške obrtne, ženske strokovne in ženske nižje in nadaljevalne šole, srednje kmetijske šole, nižje kmetijske šole in logarske šole). Privatni učenci bodo dolžni, da plačujejo pred polaganjem izpitov trikratno predpisano šolnino dotičnih razredov, iz katerih polagajo izpise. Razen navedene šolnine se ne morejo uvesti nobene druge samoupravne šolnine za učence državnih šol.

5. Pri vpisu v šolo bodo plačevali učenci sledeče takse:

a) na vseučiliščih in višjih šolah ter drugih šolah iste vrste po 100 Din za vsak semester, in sicer v davčnih znamkah, katere se bodo prilepile na prijavnico;

b) v srednjih, srednjih strokovnih šolah, vojnih akademijah, železniških prometnih šolah po 50 Din v davčnih znamkah, ki se morajo prilepiti na prijavnico;

c) v meščanskih, strokovnih, obrtnih šolah (moških obrtnih, ženskih obrtnih in ženskih nižjih ter nadaljevalnih šolah), v srednjih in nižjih kmetijskih šolah, logarskih šolah ter v vseh ostalih šolah iste vrste po 5 Din v davčnih znamkah.

Takse za spričevala se bodo plačevale tako-le:

1. Za diplomu vseučiliških in visokih ekonomskih ter komercialnih šol, višje pedagoške šole in drugih šol iste vrste po 600 Din, za doktorsko diplomu 1000 Din;

2. za višji tečajni izpit (matura) v gimnazijah in ostalih srednjih šolah, diplomski izpiti v srednjih strokovnih šolah kakor tudi v dokončanih vojnih akademijah ter železniškoprometnih šolah po 300 dinarjev;

3. za spričevala nižjih tečajnih izpitov (mala matura) ter spričevala o dokončani trgovski šoli po 100 Din;

4. za spričevala o dokončani meščanski šoli (moški obrtni, ženski strokovni ter ženski nižji nadaljevalni šoli), srednji in nižji kmetijski šoli ter logarski šoli po 50 Din;

5. za spričevala v specialnih kmetijskih šolah, rudarskih šolah ter splošnih obrtno-trgovskih šolah po 25 Din;

6. Za spričevala o dokončanih šolah, katere niso navedene med temi, se bodo plačevale takse v razmerju s šolami iste vrste.

Vseh teh takse ne bodo plačevali oni učenci, ki so oproščeni šolnine.

Prosvetni minister v sporazumu s finančnim ministrom bo predpisal pravilnik o načinu plačevanja šolnine ter o izvršitvi teh odredb.

Čl. 20 novega finančnega zakona pravi sledeče: Prosvetni minister se pooblašča, da lahko uvede plačevanje vstopne in muzeje. Dobrodoči od teh vstopnic bodo služili za pokritje izdatkov muzejev po pravilniku, katerega bo prosvetni minister v sporazumu s finančnim ministrom izdelal.

Čl. 22 pooblašča ministrski svet, da na predlog prosvetnega ministra na dan 1. julija t. l. zapre določeno število gimnazij, učiteljske, bogoslovij, serijskih šol, realnih gimnazij ter klasičnih oddekov v klasičnih gimnazijah. kakor tudi, da more

določeno število srednjih popolnih šol znižati na nepopolne po proračunskih zmognostih.

Ravnateljji onih popolnih srednjih šol, katere bi se spremenile v nepopolne, ostanejo še nadalje na svojih položajih, dokler se jih ne premesti za ravnatelje na popolne srednje šole, ali pa, dokler se jim ne dodelijo drugi položaji, oziroma dokler se jih ne vpokoji. Državne zgradbe ter ostale nepremičnine srednjih in strokovnih šol, katere bi se ukinile, se stavijo na razpolago prosvetnemu ministru s celokupnim inventarjem.

Učitelje, tehnične, administrativne in ostale osebe po meščanskih šolah, katere bi se ukinile, lahko prosvetni minister obdrži še nadalje v službi, jih vpokoji ali pa jih odpusti po potrebi službe v okvirju proračunske možnosti. Za državne zgradbe velja isto, kakor za služaj ukinitve srednjih šol.

Čl. 25. govori o izplačilu stalnih okrajnih šolskih nadzornikov kakor tudi o dolžnostih tega poklica. Ti se bodo poravnali najprej iz kreditov, kateri so predvideni za izplačilo pristojbin tem nastavljenim v glavnem iz zakona o osnovnih šolah v določenih banskih upravah. Posebni dodatek po čl. 293. zakona od 31. marca 1931 bodo prejeli iz kreditov, ki so odrojeni za izplačilo posebnih dodatkov v določenih zakona prosvetnega ministertva. Izvedno od čl. 1. in 2. uredbi od 12. dec. 1931 se bo okrajnim šolskim nadzornikom, izplačevalo pavšalne polne stroške in dnevnice za dva redna šolska pregleda. Pavšal bo znašal za dvakratni letni pregled po terenskih razmerah in bodo te nagrade znašale 8000, 6000 ali pa 4000 Din v mejah kreditov, ki so odobreni v proračunu in po rešitvi prosvetnega ministra.

Čl. 27. Tri državna narodna gledališča, in sicer v Beogradu, Zagrebu in Ljubljani, bodo prejela subvencije države za pokritje v državnem proračunu predvidenih posebnih izdatkov za zavarovanje zgradb ter inventarja, medtem ko vsi ostali izdatki, honorarji, režijski stroški ter ostali materialni izdatki gredo v breme celokupnih dohodkov teh gledališč. Pet oblastnih narodnih gledališč v Skoplju, Sarajevu, Novem Sadu, Osijeku in Mariboru se bo moralo vzdrževati s svojimi dohodki in bo subvencijo lahko odobril prosvetni minister, če bo podana proračunska možnost. Vsa omenjena gledališča kakor tudi banovinska gledališča so oproščena plačevanja taks iz tarifne postavke 90 a), 1.

Čl. 32. govori o

Kreditih v zunanem ministertvu.

Kot kredit za izredne stroške za dostojnejše zastopanje državnih interesov se smatrajo sledeče postavke: 1.000.000 Din, v švicarskih frankih pa 1.088.160. Posebni zaupni krediti so določeni na 10.300.000 Din, v švicarskih frankih za 2.500.000. Krediti, odobreni za materialne izdatke poslaništev v inozemstvu, se morajo smatrati, da so odobreni v švicarskih frankih, izplačani in obračunani pa bodo v dinarjih. Obračun se bo izvršil po kurzu, katerega bo ugotovil finančni minister v sporazumu z zunanjim ministrom z ozirom na posebne razmere v vsaki posamezni državi. Pomoči in priznanja prosvetnim in narodnim delavcem, katere so odobrene v proračunu zunanjega ministertva, bo odobral zunanji minister v sporazumu s prosvetnim ministrom po predhodnem zaslišanju ministrskega sveta.

Čl. 33. Notranji minister se pooblašča, da sme v letu proračunskega leta v breme kreditov, ki so predvideni za uradnike višjih položajnih skupin, postaviti uradnike nižjih položajnih skupin ter obratno v mejah kreditov.

Čl. 34. Pooblašča se minister vojske in mornarice, da preda finančnemu ministru vse potrebne zgradbe, zemljišča in material na razpolago.

Čl. 44. Krediti za vpokojitev vseh uradnikov in ostalih državnih uslužbencev vseh strok, odobreni v tabeli pokojnin in invalidnin za to leto, se bodo uporabili po odobritvi finančnega ministra.

V centralnem presbiroju predstavništva ministrskega sveta se smejo od odobrenih kreditov za uradnike in služitelje postaviti dnevnice in toliko, da se število kakor tudi iznos proračunskih kreditov ne preokrača.

Ministri smejo postavljati in premeščati uslužbence svoje stroke v mejah skupnega števila in skupnih kreditov, ki so odobreni za osebne izdatke vseh uslužbencev po proračunu brez oziroma na njihovo številčno stanje in višino kreditov, ki so odobreni z istim proračunom v posameznih banskih upravah ali finančnih ravnateljstvih, oziroma po njihovih področjih in ostalih ustanovah.

Člen 46. Od dneva stopanja v veljavo tega zakona prelane obvezno zavarovanje onih oseb v državni službi, katere so bile do sedaj obvezane k zavarovanju po odredbah zakona o delavskem zavarovanju. Za osebne in družinske podpore teh oseb se ustanavlja podporni fond pomožnega osebja v službi države. Mesečni prispevek znaša 5 odstotkov ob bruto mesečnih nagrad.

Finančni minister se pooblašča, da z uredbo predpiše sestavo in upravljanje tega fonda kakor tudi pogoje, pod katerimi se pridobi ali izgubi pravica na podporo.

Člen 47. Državnim vpokojencem, katerim je osebna ali družinska pokojnina odrejena po zakonih, ki so bili izdani po 1. juliju 1923, ki pa so še državni uslužbenec pri banovinah ali občinah, pripadajo zmanjšane pokojninske pristojbine, izvenzki državne draginske doklade, in sicer:

1. četrtina onim, katerih mesečni bruto dohodek od te službe znaša do 1499 Din,

2. tretjina onim, katerih mesečni bruto dohodek znaša od 1500—2499 Din,

3. polovica onim, katerih mesečni bruto dohodek znaša 2500—3500 Din.

Člen 54. Za nadurno delo, v kolikor se po potrebi službe mora izvršiti, se ne bo plačevalo nobenih nagrad. To ne velja za službe, kjer je pravica višine nagrade regulirana z zakonoto.

Člen 55. Dobrodoči v gotovini iz naslova reparacij, ki jih moramo prejeti od Nemčije in na katere ima naša država pravico po odredbah haaskega sporazuma od 20. januarja 1930, se bodo porabili za olajšanje proračuna državnih iz